

ARTICULUS TERTIUS.

De Influxu Dei in creaturas.

§ I.

Prænotiones, ac definitiones circa Dei influxum in res creatas.

1.º Præter creationem, ex qua originaliter creatura quavis pendet tam quoad esse, quam quoad operari, duplex alius influxus Dei in creaturas potest assignari; quorum primo, res in esse recepto permanent, diciturque *conservatio*: altero, quoad operandum perficiuntur, diciturque *influxus causæ primæ in secundas*.

2.º Deum res omnes creatas in esse conservare, omnes uno ore concedunt: sunt tamen quidam, qui ajunt, substantias semel creatas, ex propria vi in accepta existentia permanere, ita ut non egeant positivo Dei influxu eas conservante, sed sufficere Deum ipsas positivo decreto non destruere: hæc jure dicitur *conservatio negativa*, atque *indirecta*. Major tamen et sanior philosophorum pars existimat, rerum conservationem eatenus perfici a Deo, quatenus eas permanere facit in accepto esse per actum positivum voluntatis, ita ut cessante ejusmodi actu, statim creatura in nihilum redigetur: hæc dicitur *conservatio positiva*, et *directa*.

3.º Porro, rerum conservationem *positive* a Deo perfici, facile his ostenditur: 1.º vel Deus vult positive ut creatura A nunc existat, vel ut non existat, vel de ea non cogitat; sed duo postrema aperte repugnant, nihil enim est quod Dei cogitationem effugiat, et ex altera parte, si Deus positive vellet quod creatura A non existeret, in nihilum statim redigetur, ut vel ipsi conservationis *negativæ* asseclæ fateri coguntur: ergo superest ut Deus velit positive creaturam A nunc existere: ergo positivo actu voluntatis Deus res in esse conservat. 2.º «Oportet, ut arguamus cum D. Thoma (1),

(1) *Sum. cont. Gent.*, lib. 3.º, cap. 65.

quod idem sit causa rei, et conservationis ipsius; nam conservatio rei non est nisi continuatio esse ipsius... Deus per intellectum et voluntatem est causa (et quidem positiva) essendi omnibus rebus: igitur per suum intellectum et voluntatem conservat res in esse.»

4.º Atque ex his colligere licet cum nobilioribus philosophis, actio nem, qua Deus res in esse conservat, identificari quoad entitatem cum actione creatrice ipsarum, ita ut eadem Dei actio, quatenus rem educit ex nihilo, *creatio* dicatur; quatenus vero rem semel eductam, in esse permanere facit, *conservatio* dicatur. Ex quo vulgatum illud apud philosophos: *conservatio est continuata creatio* (1).

5.º Ad influxum quo prima causa in secundas influit jam devenientes, omnes ferme rejiciunt præposteram opinionem Durandi, qui *mediatum* tantum influxum Dei in causas secundas agnoscit, quasi Deus eatenus solum disceretur influere in causas secundas, quatenus ipsis facultatem seu vim agendi contulit atque conservat. Unde opus non est in ea confutanda immorari; quippe ex communi ac ratione firmata theologorum, philosophorumque sententia, Deus, præter influxum *mediatum*, *immediatum* quoque adhibet causis creatis dum operantur.

6.º Hic porro influxus immediatus triplici ratione perfici

(1) Expositant doctrinam circa rerum positivam conservationem tuerentur, non modo cuncti ferme Scholastici, sed nobiliores apud recentes philosophos. Inter eos Mallebranche hæc scribit: «Si le monde subsiste, c'est donc parce que Dieu continue de vouloir que le monde soit. La conservation des créatures n'est donc, de la part de Dieu, que leur création continuée... En Dieu, la conservation, et la création ne sont qu'une même volonté.» *Entret. metaph.*, ent. 7.º

Non absimilia habet Fenelon: «L'Etre qui est par lui même ne tire point du néant des êtres qui ensuite subsistent par eux-mêmes hors du néant d'une manière fixe: ils ne peuvent continuer à exister qu'autant que l'être nécessaire les soutient hors du néant; ils n'en sont jamais dehors par eux-mêmes: donc ils n'en sont dehors que par un don actuel de l'Etre.» *De l'Exist. de Dieu*, part. 2.º, chap. 5, art. 3.º

potest: 1.º *motione morali*, quæ posita est in *determinata ratione proponendi objectum aliquod intellectui et voluntati*; ex qua objecti propositione voluntas excitatur ad aliquid appetendum, vel aversandum: 2.º *motione physica*, quæ defini potest: *motio qua Deus intrinsece applicat causam secundam ad actualiter operandum*; nempe, cum creaturæ ex se solum habeant activitatem potentialem seu vim agendi in actu primo, ut ajunt, actualiter non operantur, nisi ab aliquo ad id determinentur et applicentur; atque illa motio, qua a Deo transferuntur ab actu primo ad secundum, applicando ipsarum activitatem potentialem ad actualem operationem, *motio physica* nuncupatur: 3.º *concurso simultaneo*, qui, apud ejus propugnatores, est *aliquid quod causæ secundæ actionem comitatur, et ipsum se habens per modum actionis qua divina virtus una cum creatura agit, ad eundemque terminum immediate tendit, ad quem tendit creaturæ actio* (1). †

7.º Ex allatis definitionibus facile intelliges in quo expositæ tres species influxus divini inter se conveniant, simulque in quibus discriminentur. In eo conveniunt, quod influxum *immediatum* Dei (salva natura et conditione motionis morales) adstruant et supponant: differunt vero: 1.º quia *motio moralis* allicit vel retrahit voluntatem ad agendum, nihil entitatis in eadem ponens: *physica*, causam secundam intrinsece et active applicat, et perficit ad operandum: *concurso simultaneus*, causam secundam adjuvat ad agendum cum ea cooperando ad productionem effectus: 2.º *Motio moralis* movet objective solum causam secundam: *motio physica* physice et effective, perficiendo activitatem causæ secundæ per collationem ultimæ actualitatis, et applicationem ad operandum: *concurso simultaneus*, causam secundam non movet, nec ei confert aliquid quo ad agendum moveatur, aut in vi agendi perficiatur aut compleatur, sed cum ea solum cooperatur, quatenus immediate influit in effectum eundem, qui a causa secunda simul producitur; «ad eum fere modum,

(1) Ita Tongiorgi, *Inst. Phil. Theol.*, lib. 4.º, cap. 2.º, art. 3.º, quæ definitio cum iis quæ a Liberatore et aliis proferuntur, quoad substantiam convenit.

quo binæ causæ partiales et cooperantes, v. g. duo homines aliquid sine trahentes, non ita cooperantur alter alteri, ut alter in alterum agat, sed ita ut uterque in eundem effectum immediate influat» (1). Habemus ergo hic, quod juxta ejus assecclas, per concursum simultaneum, Deus ita influit in causam secundam, ut nihil in eam agat vel influat, («non ita cooperantur alter alteri ut *alter in alterum agat*») solumque in eam dicatur influere quatenus simul cum ea eundem effectum immediate attingit («sed ita ut uterque in eundem effectum immediate influat») vel producit. Ex quo plane infertur, influxum Dei per concursum simultaneum non respicere causam secundam, reduplicative ut causam, nec ejus actionem, sed effectum solum, qui est terminus actionis; siquidem, «causa prima, et secunda ita simul operantur, ut in unum, eundemque effectum, tanquam ad terminum actionis, tendant,» prout in laudato habetur loco. Id præ oculis maxime habeatur ab his qui velint vim rationum pro physica *motione militantium*, penetrare.

8.º Hæc physica motio, quæ complet et perficit facultatem, seu vim agendi creaturæ, eamque applicat ad actualem operationem eliciendam, planum est quod actualem creaturæ operationem naturæ ordine precedit, cum prius sit virtutem agendi applicare, quam actu agere. Ergo motio illa Dei, prævia existit non quidem temporis, sed naturæ ordine, operationi creaturæ; et propter hoc *præmotio physica*, quasi *prævia motio physica* congrue nuncupatur. †

9.º Jam vero, Deum immediate in res creatas influere per concursum simultaneum, ab omnibus est agnoscendum. Cujus rei profundissimam rationem reddit D. Thomas verbis hisce: «Secundum ordinem causarum est ordo effectuum. Primum autem in omnibus effectibus est esse; nam omnia alia sunt determinationes ipsius. Igitur esse est proprius effectus primi agentis, et omnia alia agunt (producunt) ipsum, in quantum agunt in virtute primi agentis. Secunda autem

(1) Verba sunt ipsius Tongiorgi *loc. cit.*, qui statim subdit: «Itaque quoque causa prima et secunda ita simul operantur, ut in unum eundemque effectum immediate tanquam ad terminum actionis (nota bene) tendant.» *Loc. cit.*

agentia, quæ sunt quasi particulantia et determinantia actionem primi agentis, agunt (producunt) sicut proprios effectus alias perfectiones quæ determinant esse (1).»

Quæ demonstratio, pro his qui terminologia Ang. Doctoris minus sunt periti, sic breviter evolvitur. Semel constituto tanquam principio per se noto, quod ordo et natura effectuum, respondet ordini et naturæ causarum, ita ut nobilior, aut perfectior effectus, nobiliorem causam postulet, ponamus effectum aliquem v. g. leonem de novo produci vel generari. In hoc effectu variæ perfectiones continentur, quippe leo habet *esse*, habet *vitam*, habet *corpus*, habet *extensionem* etc. Inter diversos hosce perfectionis gradus, primus ac nobilissimus omnium est *esse*, tum quia prius est absolute esse, quam esse hoc, vel illud, tum quia ratio entis reliquas universalitate superat. Ergo si ordo et natura effectuum respondere debet ordini, et naturæ causarum, ratio entis, seu *habere esse*, quæ est prima, nobilior ac universalissima perfectio, inter eas quæ in leone, vel quovis alio effectu continentur, respondere debet causæ omnium primæ, nobiliori, et universalissimæ, quæ proculdubio est Deus. Reliquæ vero perfectiones, utpote minus universales, et secundaria, ipsum esse præsupponentes, respondent causis secundis: ita ut quodammodo possit dici, quod dum Deus producit *esse* in effectu, agentia creata *quasi particulantia et determinantia*, ut minus latine, sed valde graphice ait D. Thomas, actionem Dei, in eodem effectu agunt ad productionem perfectionum particularium, quæ sunt quasi determinationes esse a Deo tanquam prima causa producti.

10.º Hic tamen Dei concursus in res creatas non ita accipiendus est, quasi in effectu una pars a Deo, et altera a causa secunda produceretur, sed totus effectus ab utraque producitur; ut enim scite habet D. Thomas (2): «Non sic idem effectus causæ naturali, et divinæ virtuti attribuitur, quasi partim a Deo, partim ab agente naturali fiat; sed totus est ab utroque, secundum alium, et alium modum, nempe; a

(1) *Sum. cont. Gent.*, lib. 3.º, cap. 65.

(2) *Ibid.* lib. 3.º, cap. 70.

Deo tanquam a primo ente, et causa prima omnis entis, a creato agente tanquam a causa secunda et agente particulari talis entis (1).

11.º Porro, quamvis in agnoscenda concursus simultanei existentia fere cuncti sive theologi, sive philosophi conveniant, sunt tamen quamplurimi qui eum existimant insufficientem ad salvandum ac probe explicandum influxum Dei in causas secundas, sed opinantur requiri præterea physicam præmotionem; quorum ac D. Thomæ sententiam, nos etiam amplectimur. Unde sit

THESIS.

Deus physice etiam præmovel causas secundas ad operandum.

Prob. 1.º ex principio adversariorum. Et quidem, 1.º ex definitione concursus simultanei ab ipsis tradita, habetur, Deum eatenus influere in causas secundas, quatenus simul cum his operatur ad producendum *terminum actionis*: ergo non influit ad producendam ipsam actionem; et tamen aliud est terminus actionis, et aliud ipsa actio, sicut aliud est animal de novo generatum, aliud actio qua generatur. Ergo existit in rerum natura ens reale, nempe, ipsa actio agentis, in quod Deus non influit. Ergo vel notio concursus simultanei ab ejusdem asseclis tradita, falsitate laborat, vel Deus non influit universaliter in res omnes creatas. Sed etiam in

id est in entibus per se aliis quibusdam

(1) Quam rem illustrat eximius Goudin, qui de physica præmotione plurima egregie conscripsit, non incongruo exemplo tecti domus, quod portatur et a parietibus tanquam a proprio, ac particulari suo fulcramento, et præterea a tellure, tanquam generali omnium corporum basi, ita ut quodlibet ex illis duobus sit totalis ratio in suo ordine. Quemadmodum ergo terra, quamvis sit sufficiens, et totalis omnium gravium basis, eaque proinde sustineat, non impedit tamen quin supra ipsam unum corpus aliud sustineat, sed potius cum eo concurrat ad talem sustentationem: ita Deus, licet sit sufficiens et totalis causa totius entis, proindeque totum ex se profundat, tamen non impedit quin in entibus a se productis, unum dependeat ab alio tanquam a causa proxima, sed potius idipsum facit concurrere cum propriis, ac secundis causis ad productionem effectuum.

E. V. F.

*Resp. quatenus
non influit
est terminus
quatenus
est gratia
præmotionem
nego. quæ
gratia
cum
invisibile.*

hypothesi, quod actio ab adversariis connumeretur inter effectus, et terminos actionis, adhuc

sub respectu
concurrentium
transcat etc.
sed supponitur
præter
in ipsa
gratia sub
diverso
respectu.
G. V. 7.

Prob. 2.º insufficientia concursus simultanei. Dum causa secunda transit de potentia ad actum agendi, novum ac realem statum acquirit, quippe realis mutatio ibi intercedit, ut patet in homine, dum transit de potentia amandi ad actualem amorem; sed per concursum simultaneum nequit reddi ratio sufficiens hujus novi status, nec explicari hæc mutatio; siquidem ex ipsius asseclis, concursus hic ex se indifferens est ad agendum, vel non agendum, ad agendum hoc, vel illud, atque determinationem causæ secundæ, saltem liberæ, expectat: ergo alibi quærenda est ratio sufficiens illius novi status, ac realis mutationis. Jam vero, hujus rei sufficiens ratio vel est in ipsa causa secunda, vel in Deo: in causa secunda nequit esse, quia ea supponitur in potentia antequam acquirat illum novum statum, illud autem quod est in potentia ad agendum, nequit actu agere, nisi ad id determinetur et moveatur per aliquod ens actu agens, sicut illud quod est in potentia ad esse, sed actu non habet esse, nequit acquirere esse a se ipso, sed ex alia re quæ sit actu ens. Ergo in solo Deo inveniri potest ratio sufficiens præfati novi status, et realis mutationis, præsertim quoad causas liberæ, cum in voluntate solus Deus influere et operari possit. Atque hæc ratio non solum ostendit evidenter concursum simultaneum insufficientem esse, sed insuper invictissime probat, Deum determinare causas secundas ad actu operandum, ac proinde haberi potest tanquam directa demonstratio præmotionis physicæ.

Prob. 3.º directe thesis. In Deo, præter rationem primi entis, agnoscenda est ac vere existit ratio primæ causæ. Deus namque non solum est primum ens, a quo idcirco procedunt ac dependent omnia entia, quoad esse et conservari, sed etiam est prima causa, a qua proinde omnes aliæ causæ procedunt ac dependent, in ratione causæ, et quoad operari. Jam vero, per concursum simultaneum Deus solum influit in creaturas sub ratione primi entis; quandoquidem per ipsum Deus nihil aliud facit quam producere effectum a causa secunda productum, eum attingendo sub altioribus formalitatibus, ac præsertim quoad formalitatem essendi, quæ est participatio primi entis. Ergo præter concursum simultaneum,

Ergo datur
præmotionis. Ergo consequentiam. — Sedo se
salva in nostro sentido explica — El argu
nuestro mismo probat pues ademas de
probat lo que el a intentada prueba que

quo res creatæ Deum respiciunt tanquam primum ens, ac exinde originem omnis rationis essendi, opus est admittere alium influxum, quo res creatæ respiciant Deum tanquam primam causam, et originem proinde omnis causalitatis, sive actionis, quæ est propria causalitas causæ efficientis, de qua hic agitur. Ergo cum modus proprius influendi causarum efficientium inter se sit quatenus una movet ac determinat aliam ad operandum, ille influxus primæ causæ efficientis in creatas, debet esse per motionem, qua ad agendum movetur et determinatur, quæ est ipsissima præmotio physica, quam propugnamus.

Prob. 4.º Causæ secundæ se habent respectu Dei tanquam causæ instrumentales: etenim «sub Deo, inquit D. Thomas (1), qui est primus intellectus, et volens, ordinantur omnes intellectus et voluntates, sicut instrumenta sub principali agente;» sed causa instrumentalis non agit nisi ut prævia mota, et applicata ad operandum a causa principali, ut apparet v. g. in manu, quæ actu non pingit, nisi prius naturæ ordine a voluntate moveatur, appliceturque ad pingendum: ergo causæ secunde nihil actu possunt operari absque prævia motione, et applicatione ex parte Dei (2).

Corollaria:

1.^m Ergo proprius effectus præmotionis physicæ est

(1) Sum. cont. Gent., lib. 3.º, cap. 97.

(2) Hanc rationem præsertim profero propter eos qui, lucem in tenebras vertere conantes, non verentur asserere D. Thomam, solum concursum simultaneum, non vero physicam præmotionem amplecti. Ex laudatis quippe verbis Ang. Doct. sive ea veritatem contineant, sive non, apertissime sequitur, ipsum præmotionem docere, cum impossibile sit, præsertim juxta ejusdem theoriam de causis instrumentalibus, instrumentum quidquam agere absque prævia motione et applicatione causæ principalis. Id, ut omittam sexcenta plus minus esse loca, in quibus præmotionem docet, imo etiam eadem argumenta sibi objicit, quæ objicere solent asseclæ concursus simultanei. Itaque, quod hi physicam præmotionem rejiciant et oppugnent, nihil cunctor; cuique liberum est opinionem sibi probabilem amplecti et tueri; sed æquo animo ferre non possum eos, qui dum præmotionem rejiciunt, D. Thomam in suam sententiam vel invitum trahere, et pertrahere, conantur. Qua sane in re, Molina, quidamque alii ex ejus discipulis, honestius et dignius agunt, dum ingenue fatentur, se in re hac, a D. Thoma discedere.

completere et actuare vim agendi causæ creatæ, ipsamque applicare ad operationem.

2.^m Ergo id quod a Deo producitur et attingitur per præmotionem, est ipsa actualis operatio, seu entitas actionis.

3.^m Ergo si qui defectus hanc entitatem actionis comitantur, eos non Deo præmoventi, sed potius causæ secundæ tribuere oportet.

SOLVUNTUR OBJECTIONES.

Objic. 1.º Physica præmotio conciliari nequit cum hominis libertate: ergo. Prob. ant. Hominis libertas consistere nequit, nisi possit seipsum determinare ad operandum; atqui si a Deo præmoveretur, non seipsum determinat, sed a Deo determinatur ad agendum: ergo.

Resp. Neg. ant. Ad prob. disting. maj. Nisi possit, etc. vel tanquam agens primum, vel tanquam agens proximum, conc. tanquam agens primum, neg. Et ad min. Non seipsum determinat in ratione agentis primi, conc. in ratione agentis secundi, neg. Sicut ipsi concursus simultanei propugnatores, qui argumentum hocce obijciunt, fatentur quod idem effectus totus est a Deo tanquam a primo agente, et totus etiam a causa creata tanquam a secundo agente, ita et dici potest, quod dum homo operatur præmotus a Deo, non seipsum determinat sub ratione primi agentis, sub hoc enim respectu determinatur a Deo; seipsum tamen determinat sub ratione secundi agentis. Nec enim ad hoc quod aliquid dicatur et sit determinans seipsum, opus est ut seipsum primo determinet, sicut nec ad hoc quod aliquid vere dicatur et sit causa efficiens, opus est ut sit prima causa efficiens. Idque eo vel maxime quia ut habet D. Thomas (1), «Deus operatur in omnibus, ita tamen quod in unoquoque secundum ejus conditionem; unde in rebus naturalibus (ex necessitate naturæ operantibus) sicut ministrans virtutem agendi, et sic determinando naturam ad talem actionem; in libero autem arbitrio hoc modo agit, ut virtutem agendi ministret, et ipso

(1) Sent., lib. 2.º, dist. 25, q. 1.^a, art. 1.º ad 3.^m

operante, liberum arbitrium agat. Nempe, homines, dum a Deo præmoverentur, aguntur, ut agant, inquit D. Augustinus, non ut ipsi nihil agant.

Inst. Indifferentia est de ratione libertatis; sed physica præmotio tollit indifferentiam: ergo tollit libertatem.

Resp. Dist. maj. Indifferentia potentialis, neg. actualis, conc. Et similiter ad min. Tollit indifferentiam potentialem, conc. actualem, neg. Indifferentia potentialis est facultas ponendi aliquem actum simul cum suspensione, vel privatione omnis actus. Sic dum ego habens facultatem, vel potentiam amandi, vel odio habendi Petrum, neutrum tamen actum elicio, habeo indifferentiam potentialem quoad amorem, vel odium Petri. Ad indifferentiam actualis est positio unius actus cum potentia ad oppositum; sic dum odio habeo Petrum, habeo indifferentiam actualem, quia sic hunc actum elicio, ut simul retineam potentiam ad amandum. Hæc posterior sufficit ad libertatem, ut patet; secus enim, quotiescumque homo se determinaret ad hunc, vel illum actum ponendum, libertatem amitteret.

Objic. 2.º et simul inst. Ille qui ex præmotione, et sub præmotione aliquid operatur, non retinet potentiam ad oppositum: ergo. Prob. ant. Præmotus ad amandum non potest odire: ergo, non retinet potentiam ad oppositum, nec proinde actualem indifferentiam.

Resp. Neg. ant. Ad prob. dist. ant. Non potest odire in sensu composito, hoc est, non potest componere, vel conjungere præmotionem ad amorem cum actu odii, conc.: quia idem homo supponitur præmotus ad amandum, simul supponitur seipsum libere determinare ad amandum: in sensu diviso, hoc est, dum actu amat, et sub motione Dei, non retinet potentiam ad oppositum, neg. Tota æquivocatio oritur ex eo quod præmotio Dei concipiatur tanquam quid fatale et cæcum, necessitatem voluntati inferens; cum e contra concipienda sit tanquam motio cum qua, et sub qua voluntas in suo ordine, seu tanquam agens secundum, seipsam libere determinat, et potentiam retinet ad oppositum, quando libuerit. Unde merito D. Thomas (1): «Deus movet immutabi-

(1) De Malo, q. 6.^a, art. un. ad 3.^m

liter voluntatem propter efficaciam virtutis moventis, quæ deficere non potest; sed propter naturam voluntatis motæ, quæ indifferenter se habet ad diversa, non inducitur necessitas, sed manet libertas.

Objic. 3.º Libertas definitur: *Facultas qua, positis omnibus prærequisitis ad agendum, voluntas potest agere, et non agere;* sed posita præmotione voluntas jam non potest agere, et non agere: ergo.

Resp. Dist. maj. *Et hæc definitio convenit libertati potentiali, seu in actu primo, conc.: libertati actuali, vel in actu secundo, neg.*

Supponamus nullam dari præmotionem, sed hominem solum se ipsum determinare: supponamus deinde hunc hominem se ipsum efficaciter determinare ad diligendum Petrum; posita hac determinatione, hic homo jam non potest agere, et non agere, cum determinatus sit ad agendum, actuque agat, et tamen dum actu agit, et diligit Petrum, non admittit, sed potius perficit libertatem. Ex hoc exemplo facile intelliges sensum distinctionis, et quo sensu sit vera objecta definitio libertatis.

Inst. Repugnat quod voluntas humana se ipsam libere determinet, si ab altero prævie, et physice moveatur ad agendum: ergo.

Resp. Dist. ant. *Si ille alter sit aliquid creatum, ac finitam efficaciam habens, conc. Si habeat vim omnipotentem ac efficaciam infinitam, et universalissimam, neg.* Itaque, ideo Deus voluntatem præmovens, ejus libertatem non lædit, quia Dei virtus, utpote infinita, ejusdemque causalitas, utpote efficacissima, attingere, ac producere potest, non solum substantiam et entitatem, sed modum quoque actus, ac proinde libertatem, qui est veluti modus respectu actus voluntatis. Namque, ut aptissime habet D. Thomas, «cum voluntas divina sit efficacissima, non solum sequitur quod fiant ea quæ Deus vult fieri, sed quod eo modo fiant, quo Deus ea vult fieri.»

Atque hæc est ultima resolutio hujus magnæ controversiæ, ac veluti clavis fundamentalis pro solutione omnium argumentorum; ea quippe omnia directe, vel indirecte, ac per varios anfractus et circuitus, ad eam solutionem finaliter deveniunt, ut dicatur præmotionem physicam ideo liberta-

tem hominis non lædere, quia vis activa Dei, utpote infinita, efficacissima, atque universalissima, extenditur et ad substantiam, et ad modum actus voluntatis; ita ut dum voluntatem movet, ejus libertatem potentialem perficiat, et veluti actuet, producendo in eadem libertatem actualem, vel usum libertatis.

Objic. 4.º Si Deus præmoveret ad operandum, esset auctor peccati, quod repugnat; ergo. Prob. ant. Qui movet, et applicat ad actionem malam, est auctor peccati: sed Deus in hypothesis præmotionis, moveret et applicaret ad actionem malam: ergo.

Resp. 1.º Argumentum hocce eadem ratione solvendum esse ab asseclis concursus simultanei, quorum tamen quidam illud contra præmotionem objiciunt, quasi cooperatio Dei cum causa secunda ad actionem malam, non ferat secum idem inconveniens, quod objiciunt contra præmotionem.

Resp. 2.º Neg. ant. Ad prob. dist. maj. Ad actionem malam, *ut mala est, conc.: quoad ipsam entitatem actionis, neg.*

Et ad min. applic. ead. dist. In actione moraliter mala duo sunt: *malitia moralis*, atque præterea *actio ipsa*, seu entitas physica actionis. Prima, utpote mera privatio rectitudinis, vel ordinis moralis, non requirit causam efficientem; sed potius *deficientem*, ac proinde in solam causam secundam referri potest, quæ defectibilitati est obnoxia, minime vero causæ primæ, quæ nulli defectibilitati potest subesse. Præmotio igitur Dei, qua Dei, actionem moraliter malam attingit quoad entitatem actionis, quæ bona est bonitate metaphysica seu transcendentali, non vero quoad malitiam moralem, quæ ipsi conjungitur ad eum fere modum quo motus tibiæ curvæ ab anima tanquam ab efficienti causa procedit; claudicatio vero, seu defectus rectitudinis motus, non ab anima, sed a defectuosa dispositione tibiæ originem ducit.